

מתיקות החפץ חיים

שו"ת בעניינים אקטואליים

"מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע"

כלל ב' - לשון הרע באפי תלתא

המשך סעיף יג'

קוקה קולה] והן בעיצוב הבנין והחומר אשר באיכות טובה ולא מה שעולה בזול. האם יכול החבר לספר את אשר שמע לבני ביתו או לשכניו ומכריו או לא. (באר מים חיים - ס"ק כז', יש שם שני מהלכים - ושים לב: שבדברים אלו אם יספר הלאה לא גורמים לאותו יום צער או נזק, אבל אותו יום סיפר לו כן ביחידות ובנפרד שלא ישמעו אחרים)

תשובה: זה גם תלוי בשני התירוצים רק להיפך: לתירוץ א' - הרי זה מותר ורק יש בזה משום מידה טובה בעלמא שלא לספר. ולתירוץ ב' - הרי זה אסור מן הדין, כיון שהכניסו אליו ביחידות ויש בזה סיבה להפר מחשבתו של האדם - וזה מספיק סיבה לאסור.

ג. בעל פטנטים מגלה סודות

שאלה: ראובן שיש לו ראש ממש מפולפל - קרא לחבירו שמעון למשרדו או לביתו או לפניה צדדית שאף אחד לא ישמע, וסיפר לו על פטנט נפלא שחשב עליו בענין חיסכון במים, או שרוצה לגשת לאחד מבעלי החברות של משחת שיניים ולומר לו שאם הם רוצים להגדיל את הכנסותיהם - שיעשו את פה השפופרת מעט יותר רחב, ועל ידי זה יהיה צריכה מוגברת וממילא אחוזי הקניה יעלו. או שיעשו את המשחה יותר נוזלית שאז יצא יותר בלחיצה, ואנשים יצטרכו לקנות יותר מאותו מוצר. (ואגב: יש מכמה חברות שעשו כן) האם מותר לשמעון לספר כן הלאה או לא. (באר מים חיים - ס"ק כז', רמז: כאן זה לכו"ע - כיון שבסיפור דברים אלו הרי זה גורם צער או נזק לבעל הפטנט, ועוד שגם דיבר עמו ביחידות ובנפרד)

תשובה: אסור לספר כן לכו"ע, לתירוץ א' - כיון שגורם צער או נזק ולתירוץ ב' - כל שכן הוא, שמלבד מה שדיבר עמו ביחידות הרי הוא גם גורם צער או נזק.

ד. סגר וארט לבנו וקיבל 'סידור מלא'

שאלה: ראובן מספר לחבירו שמעון בסוד, שברוך ה' סגר וארט לבנו עם בת פלוני, וגם קיבל 'סידור מלא' - דירה + תמיכה חודשית על סך 2000 ₪ ועוד. והכל כדי שיוכל לשבת וללמוד ברוגע ובשלווה. לוי גם ידע סוד זה אבל ממקור אחר ממשפחת הכלה. האם מותר ללוי לספר כן הלאה או לא. (שים לב: אין כאן בסיפור הדברים לא משום לשון הרע - שהרי אין כאן צער ונזק, ולא משום 'בל יאמר' - שהרי ידע סוד זה ממקום אחר)

תשובה: כאן הגענו לחלק הרביעי בגילוי הסוד: שאף על פי כן יש ללוי לא לספר כן מצד סיבה אחרת, והוא משום "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט' - יח') שפירושו שכל מה ששנוי עליך לא תעשה כן לחברך - והרי כאן יודע בחבירו ראובן

הקדמה: בעלונים הקודמים דיברנו בעניין גילוי סודות, וכאן הגענו לחלק השלישי [מתוך חמש] ויש כאן **שני מהלכים:** (באר מים חיים - ס"ק כז') **א. מידה טובה** - מדובר שלא יגיע לו מסיפור הדברים צער או נזק, וכל מה שאסור זה משום מידה טובה בעלמא - שצריך האדם להרגיל עצמו בכל האופנים שלא יבוא לעולם לקלקול ע"י סיפור הדברים. **ב. יש כאן איסור** - מדובר באופן שבעל הסוד מכניסו לביתו ביחידות, או לוקחו הצידה שאף אחד לא ישמע, ונמצא שמקפיד בדבר - והרי זה אסור אף שלא יגיע אליו שום נזק, והוא משום "בל יאמר". (וכן הלכה - כן משמע מהחפץ חיים לקמן בכלל ט' - ס"ו, שיש כאן איסור בדבר וכן פסק המג"א בסימן קנו' - הובא בחלקת בנימין אות עה')

א. יועץ משכנתאות - שמתמקח עם הבנקים

שאלה: מר צ'יקונסי יועץ משכנתאות ממש נפלא, ומסדר לאנשים משכנתאות בצורה מוצלחת. והנה פגש את חבירו במסעדה ודיברו ביניהם על ענייני עבודה, וסיפר לו מר צ'יקונסי איך שמתמקח עם הבנקים, ואיך שבונה את המשכנתא לפי יכולת הלווקה. וכן נותן הרגשה טובה ושירות נפלא לכל הלקוחות, ועוד שמשרדו מעוצב בתכלית היופי - עם ריחות מדהימים. האם יכול החבר לספר כן לבני ביתו או לשכניו ומכריו או לא. (באר מים חיים - ס"ק כז', ויש שם שני מהלכים. רמז: סודות אלו לא גורמות צער או נזק - ולומדים זאת במקומות מסוימים, וכן לא היה סיפור הדברים ביחידות ממש אלא סיפר כן בחוץ)

תשובה: זה תלוי בשני התירוצים המובאים כאן: לתירוץ א' - הרי זה מותר, ורק יש בזה משום מידה טובה בעלמא לא לספר - והמקור משום "בל יאמר", ולתירוץ ב' - הרי זה מותר ואין בזה אף ממידה טובה, שנחשוש שיבוא לידי קלקול. [ואולי יש בזה משום דרכי צניעות לא לספר]

ב. יום תמ"א 38 אשר שמו הולך לפניו

שאלה: יום תמ"א 38 אשר שמו הולך לפניו, ויש עליו הרבה קופצים כאשר מתחיל לשווק דירות, יום אחד דיבר עם חבירו במשרדו או במקום הצנע על ענייני התמ"א איך משקיע הוא לפרטי פרטים - הן בפרסומות, והן בעיצוב המשרד, והרגשה טובה לכל אדם שמגיע להתעניין, [מלבד מה שמגיש לו פחית של חברת

שרוצה שזה ישאר בסוד. (הגרא"צ הכהן, בספר בקש שלום, בחקר הלשון - עמ' קא)

ה. אוטו טו עובר דירה לירושלים עיר הקודש

שאלה: ראובן מספר לחבירו שמעון בסוד שברוך ה' אוטו טו הוא אמור לעבור דירה לירושלים עיר הקודש. לוי גם ידע סוד זה אבל ממקור אחר. האם מותר ללוי לספר כן הלאה או לא. (שים לב: אין כאן בסיפור הדברים לא משום לשון הרע - שהרי אין כאן צער ונזק, ולא משום 'בל יאמר' - שהרי ידע סוד זה ממקום אחר)

תשובה: אף על פי כן יש ללוי לא לספר כן מצד סיבה אחרת, והוא משום "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט' - יח') שפירושו שכל מה ששנוי עליך לא תעשה כן לחברך - והרי כאן יודע בחבירו ראובן שרוצה שזה ישאר בסוד. (הגרא"צ הכהן, בספר בקש שלום, בחקר הלשון - עמ' קא)

ו. יש לו יחידת דיור ומשכירה בסכום פעוט ביותר

שאלה: ראובן זיכה אותו ה' יתברך בשתי דירות, או שיש לו יחידת דיור להשכרה, והשכיר אותה לשמעון בסכום פעוט ביותר - פחות 30 אחוז משווייה. שמעון יודע בראובן שלפי אופיו וטבעו אין מעונין שידעו בזה שאר אנשים, ולא משום שיכול לבוא לידי נזק [וכגון: שיש לו עוד דירות להשכרה, ואז גם הם יבואו לבקש הנחה] אלא משום שכך דרכו להיות תמיד בצניעות. האם מותר לשמעון לספר כן הלאה או לא. (שים לב: אין כאן בסיפור הדברים לא משום לשון הרע - שהרי אין כאן צער ונזק, ולא משום 'בל יאמר' - שהרי ידע סוד זה ממקום אחר)

תשובה: אף על פי כן יש ללוי לא לספר כן מצד סיבה אחרת, והוא משום "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט' - יח') שפירושו שכל מה ששנוי עליך לא תעשה כן לחברך - והרי כאן יודע בחבירו ראובן שרוצה שזה ישאר בסוד. (הגרא"צ קנייבסקי, שאלת רב - עמ' מד')

ז. גילוי סוד רפואי

שאלה: יש פעמים שאדם מסר סודו לחבירו והזהירו שלא לגלות - אסור לו לגלות אף לתועלת.

מה יהא הדין כאשר יש כאן תועלת גדולה, ואם לא יגלה יהא כאן נזק ממשי וכגון: רופא שהמטופל שלו סיפר לו בסוד על מחלתו, או בחור ישיבה שחבירו לחדר סיפר לו בסוד על מחלתו והזהירו שלא לגלות, ואם לא יספר למי שרוצה לינשא אליו יהא בזה נזק ממשי לאחר החתונה. האם מותר לו לספר כן לאותה משפחה או לא.

תשובה: כאן הגענו לחלק החמישי בגילוי הסוד: מותר לו לרופא או לאותו בחור לספר כן למשודכת, ולא מועיל מה שהתנה עימו שלא לגלות - כאשר ההלכה מחייבת אותו כן לגלות. (חוט שני, שמירת הלשון - עמ' ססב, וכן דעת הגר"ש אלישיב, קונטרס קב ונקי - תשע"ד) ובאופן הפרקטי - כדאי שיתיעץ עם רב איך לעשות זאת בצורה הטובה ביותר.

ח. מוסד פלוני אמור לעבור לשכונה אחרת

שאלה: ראובן מספר לחבירו בארוחת בוקר, שיוודע הוא במוסד פלוני [גנים / חידרים / בית ספר] שאמורים לעבור מקום לשכונה אחרת - במבנה ציבורי והדבר

עדין לא ידוע לרבים. האם מותר לאותו חבר לספר כן הלאה או לא. (שים לב: ראובן לא הזהירו שלא לגלות, וכן אינו ענין פרטי ששייך אליו אלא למשהו אחר, וגם לא אמור באופן זה להגיע נזק לאותו בעל מוסד)

תשובה: הרי זה מותר, ואין כאן אף מידה טובה בעלמא שלא לגלות - כיון שהענין שעליו מדבר אינו ענין פרטי השייך אליו. (חפץ חיים - עם הערות רגשי חיים - אות נד') וגם אין כאן מה ששנאוי עליך לא תעשה לחברך - כיון שלא אמור להגיע לאותו בעל מוסד נזק, וגם לא ידוע שרוצה שישמר הדבר בסוד.

ט. הזמנת מוצרים איכותיים מחנות מסויימת

שאלה: כידוע היום בזמנינו, יש אתרים כמו איביי / עלי אקספרס שאפשר להזמין מוצרים בחצי מחיר מהמחיר שוק אשר בארץ - רק החיסרון שצריך למצוא את המוצר האיכותי, ולא תמיד מגיע מה שנראה בתמונה, ושונה הוא בהרבה לבין מה שבמציאות. והנה ראובן מספר לארבעה מחבריו שמזמין מוצר מסוים ודגם מסוים ממקום פלוני והוא ממש איכותי גם במציאות, וביקש מהם שלא לגלות מהיכן בדיוק מזמין, הלכו שלושה ועברו על הציווי וגילו לאחרים. האם מותר גם לרביעי לספר כן הלאה לבני משפחתו או לא. (באר מים חיים - לעיל ס"ק טז. רמז: כאן אין מדובר בסוד שיש בו לשון הרע או שיגיע אליו נזק ממשי - אלא רק סיבה להפר מחשבתו, וכיון שעברו שלושה על הציווי ונתגלה הלאה יותר אין לרביעי איסור לגלות)

תשובה: מותר לו לספר הלאה, כיון שאינו סוד שיש בו משום לשון הרע, והרי עברו ג' אנשים על הציווי וחברא - חברא אית ליה [חברך - חבר יש לו], וממילא זה "מילתא דעבידא לאיגלווי" [דבר שעליד להתגלות] ואם אין יכול - לכל הפחות שהמזכיר תמלא את הדו"ח ללא שמות האנשים, והוא אחר כך ימלא את השמות בעצמו. ג. ואם גם זה לא אפשרי - יכול לתת לאחר שימלא את הדו"ח כולו עם השמות. וטעם הדבר: כיון שכך זה הדרך, וידוע לאותו עובד שיש דו"ח על תפקודו לאחר תקופה מסוימת. ועל דעת כן התקבל לעבודה - ומחל על כבודו מראש. (הגרש"ז אויירבך - הובא בספר נשמת אברהם, מהדו"ב, ח"ד - עמ' קלא. שו"ת ציץ אליעזר, ח"כ - סימן נב')

לעילוי נשמת

הרב אברהם בן שמחה זצוק"ל
הרב יעקב בן צבי יהודה זצוק"ל

אידישע הציבור:

שפיטל האנאן ואילך האלון יצא בגרירות le פלם 2022

אשרות / הארות והלברפאר ארשימת הגפולה:
Shemesh648@gmail.com

אגרוואות: בנק הפולאים (12) סניף 766 א-1 79181